

OKRUHY OTÁZEK PRO STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠKY

Studijní obor: UČITELSTVÍ VÝCHOVY KE ZDRAVÍ PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Studijní program: UČITELSTVÍ PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Kód programu: N 7503

Akademický rok: 2016/2017

OKRUH DISCIPLÍN PSYCHO-SOCIÁLNÍCH

1. Pojetí psychoterapie, individuální a skupinová psychoterapie

Vymezení, definice a cíle psychoterapie. Charakteristika individuálního a skupinového přístupu v psychoterapii, typy terapeutických skupin, vývoj terapeutické skupiny a skupinová dynamika. Terapeutická komunita. Účinné společné faktory v psychoterapii, Hawthornský efekt.

2. Přehled základních směrů v psychoterapii - existenciální a humanistická psychoterapie

Existenciální analýza a logoterapie, V. E. Frankl a jeho teorie hodnot, pojetí smyslu života, existenciální frustrace. C. Rogers a jeho přístup k terapii. A. Maslow a jeho teorie potřeb.

3. Přehled základních směrů v psychoterapii - hlubinná psychoterapie a transakční analýza

Charakteristika terapeutických směrů - psychoanalýza Sigmunda Freuda, psychoterapie Alfreda Adlera, psychoterapeutický přístup C. G. Junga. Podobnosti a rozdílnosti terapeutických přístupů. Erik Berne - stavy ega, transakce a životní scénáře, motivace z pohledu transakční analýzy, význam transakční analýzy pro komunikaci a zvládání zátěžových situací.

4. Duševní hygiena a komplexní pohled na člověka

Vymezení pojmu a význam duševní hygieny. Bio-psycho-sociálně-duchovní (komplexní) přístup k člověku, zvládání náročných životních situací - stres, stresor, zvyšování odolnosti vůči stresu, důsledky dlouhodobého stresu (kognitivní, emoční, sociální). Syndrom vyhoření. Prevence vůči stresu a syndromu vyhoření.

5. Význam agrese v životě člověka

Definice agrese, příbuzné pojmy (hostilita, násilí), druhy agrese (fyzická, verbální, neverbální, přímá, nepřímá aj.), příčiny agrese (ekonomické, politické, sociální a kulturní, vliv prostředí, individuální), výskyt agrese.

6. Možnosti ovlivnění agresivního chování

Využití základních technik, které se mohou použít k zastavení nebo zeslabení agresivního chování - rozhovor, hledání příčin, odměny a tresty, rozvíjení sociálních dovedností, farmakoterapie, psychoterapie a další.

7. Vliv šikany na osobnost jedince a skupinu, možnosti řešení šikany a její prevence

Definice šikany, příčiny šikany, druhy šikany, signály šikany, fáze šikany. Chování účastníků šikany, postupy při řešení šikany, prevence šikany na úrovni společnosti, školy a třídy.

8. Psychologie zdraví a pozitivní psychologie

Vymezení a předmět, zdraví a nemoc (rovina biologická, psychická a sociální), psychologické faktory zdraví a nemoci, životní styl a sociální opora. Biopsychosociální model nemoci. Východiska pozitivní psychologie, naděje, radost, odpouštění.

9. Psychosomatické hledisko v pohledu na zdraví a nemoc

Vymezení psychosomatiky, současné pojetí. Bio-psycho-sociálně-duchovní přístup ke zdraví a nemoci. Vliv situačních faktorů na zdraví a nemoc: sociální opora (definice; makroúroveň, mezoúroveň, mikroúroveň; poskytovaná a přijímaná; očekávaná aj).

10. Některé psychické problémy a poruchy adaptace u dětí předškolního i školního věku

Problematika psychické deprivace - definice, typy deprivace, podmínky vzniku, následky, deprivací syndrom. Náhradní rodinná péče – definice, systém.

11. Některé psychické problémy a poruchy adaptace u dětí předškolního i školního věku

Neurotické obtíže v dětském věku – definice neuróz, příčiny vzniku. Emoční poruchy v dětství, přístup k dětem trpícím neuroticismem. Syndrom hyperaktivity – projevy, příčiny vzniku, výchovné postupy.

12. Současné společenské systémy. Rodinná kultura, tradice a hodnoty, které formují rodinu

Rodina, manželství, příbuzenství, rod, klan, kmen, stát, občanská společnost, etnikum, etnicita, národ. Proměny podoby rodin, rodinného chování. Rodinná síť. Socializace, socializační činitelé v rodině. Oslabování funkcí rodiny. Krize v rodině.

13. Dobře fungující rodina

Komunikace v rodině. Partnerství. Rodičovství, rodičovská zodpovědnost. Vyživovací povinnost. Problematika práv dítěte. Hlavní myšlenky „pozitivního rodičovství“.

14. Rodinná politika

Vymezení, pojetí rodinné politiky. Cíle rodinné politiky. Obecné teorie rodiny. Ekonomika a provoz rodiny. Zadlužení rodin. Chudoba v rodině. Systémy podpory rodin.

15. Sociálně-právní ochrana dětí.

Pojem. Orgány sociálně-právní ochrany dětí. Legislativní normy upravující OSPOD. Péče o děti vyžadující zvýšenou pozornost. Poradenství pro rodiny s dětmi. Náhradní rodinná péče.

16. Komunikační systémy z antropologického hlediska. Formy náboženství z pohledu kulturně-sociálního

Jazyky, význam znaků a symbolů. Hlavní druhy monoteistických náboženství, animismus, polyteismus, šamanství, magie, mytologie, rituál, kult a tabu.

17. Ústavní právo. Listina základních práv a svobod

Charakteristika ústavního pořádku, jeho obsah a význam; systematika Ústavy ČR; moc zákonodárná (základní charakteristika); moc výkonná (základní charakteristika); moc soudní (základní charakteristika); základy územní samosprávy. Systematika Listiny základních práv a svobod, vlastnosti základních lidských práv; význam a obsah vybraných základních práv: právo na život, právo na zachování lidské důstojnosti (nedotknutelnost osoby, ochrana osobnosti); právo na ochranu zdraví.

18. Trestní právo I.

Význam v systému práva, právní úprava, základní pojmy: pachatel, trestný čin (přechin, zločin), zavinění (úmysl, nedbalost), charakteristika vybraných skutkových podstat (subjekt – pachatel, objekt – co je skutkovou podstatou chráněno, jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty): šíření nakažlivé lidské nemoci, pohlavní zneužití, soulož mezi příbuznými, ohrožení pod vlivem návykové látky, nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku.

19. Trestní právo II.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: definice pojmu mládež, provinění, odpovědnost mladistvého, kategorie opatření ukládaných mladistvým, charakteristika jednotlivých kategorií (výchovná, ochranná, trestní), práva mladistvého v řízení.

20. Správa školství

Zařazení v systému práva, prameny, obsah, základní cíle, práva žáků, studentů a zákonných zástupců dětí a nezletilých žáků, praktické problémy při aplikaci, povinnosti žáků, studentů a zákonných zástupců dětí a nezl. žáků, praktické problémy při aplikaci, bezpečnost a ochrana zdraví ve školách, školní řád, výchovná opatření (podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví ve školách, charakteristika základních vnitřních dokumentů školy, výchovná opatření – problematika trestání žáků: praktické problémy při aplikaci výchovných opatření).

Doporučená literatura:

- BAŠTECKÝ, J., ŠAVLÍK, J., ŠIMEK, J. *Psychosomatická medicína*. Praha: Grada, 1992. ISBN 80-7169-031-7
- BENDL, S. *Prevence a řešení šikany ve škole*. Praha: ISV, 2003, 197 s. ISBN 80-86642-08-9.
- ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999. ISBN 80-902614-1-8.
- DAŘÍLEK, P. *Agrese a šikana u dětí a možnosti jejich zvládnutí*. Olomouc: UP, 2013.
- DOČKAL, J. *Člověk v současném světě*. Vimperk: Středokluky, 2008. ISBN 978-80-86057-53-8
- DUBIN, N. *Šikana dětí s poruchami autistického spektra*. Praha: Portál, 2009, 177 s. ISBN 978-80-7367-553-0.
- ERB, H., H. *Násilí ve škole a jak mu čelit*. Praha: Amulet, 2000, 126 s. ISBN 80-86299-22-8.
- FIELDOVÁ, E., M. *Jak se bránit šikaně*. Praha: Euromedia Group, 2007, 311 s. ISBN 978-80-249-1176-2.
- FLEGL, V. *Listina základních práv a svobod v aplikační praxi ČR*. Praha: C. H. Beck, 1997.
- GADASOVÁ, D. *Veřejná správa: část zvláštní (vybrané úseky)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999.
- HEJNA, D. *Náboženství a společnost: věda o náboženství a její historické kořeny*. 1. vyd. Praha: Grada. 2010, 198 s. ISBN 978-80-247-2427-0
- HERZOG, R. *Násilí není řešení*. Plzeň: Fraus, 2009, 120 s. ISBN 978-80-7238-850-9.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. Praha: Leges, 2010.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Zákon o výkonu vazby. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody. Advokátní tarif*. Leges: Praha, 2009.
- KADLECOVÁ, E. *Šikana očima dětí*. České Budějovice: ZSF JU, 2010, 186 s. ISBN 978-80-7394-199-4.
- KATZOVÁ, P. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008.
- KLÍMA, K a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005.
- KOLÁŘ, M. *Skrytý svět šikanování ve školách*. Praha: Portál, 1997, 127 s. ISBN 80-7178-123-1.
- KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001, 255 s. ISBN 80-7178-513-X.
- KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011, s. 332. ISBN 978-80-7367-871-5.
- KRATOCHVÍL, S. *Základy psychoterapie*. Praha: Portál, 2006. ISBN 978-80-7367-568-0.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-551-2
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-568-4.
- LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace dětství*. Praha: Avicenum, 1974.
- LOHISSE, J. *Komunikační systémy: socioantropologický pohled*. 1. vyd. Praha: Karolinum. 2003, 198 s. z franc. orig. přel. Hanáková, M. ISBN 80-246-0301-2
- MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada 2009, 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 1993. ISBN 80-901424-7-8.
- MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.
- MATOUŠEK, O. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-739-8.
- MÍČEK, L. *Duševní hygiena*. SPN, 1986.
- MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha: Slon, 2008. ISBN 978-80-86429-87-8.
- MURPHY, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 2006, 268 s. přel. Červinková, H. ISBN 80-86429-25-3

- NOVOTNÁ, V. FEJT, V. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-77-8.
- PETRÁŠEK, J. *Sociální politika*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-41-9.
- PLEVOVÁ, I. *Základy psychoterapie*. Olomouc: UP, 2013.
- PUGNEROVÁ, M. *Přehled poruch psychického vývoje*. Olomouc: UP, 2013.
- ŘÍČAN, P., JANOŠOVÁ, P. *Jak na šikanu*. Praha: Grada, 2010, 155s. ISBN 978-80-247-2991-6.
- ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. Praha: Portál, 1995, 95 s. ISBN 80-7178-049-9.
- SPALKOVÁ, D. *Postavme se šikaně!* Liberec: Alfa marketing, 2007, 64 s. ISBN 978-80-254-6486-1.
- ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010.
- TICHÁ, I. *Psychologie zdraví 2*. Olomouc: UP, 2012.
- URBANOVSÁ, E. *Psychologie zdraví 1*. Olomouc: UP, 2012.
- VÁGNEROVÁ, K. a kol. *Minimalizace šikany*. Praha: Portál, 2009, 147 s. ISBN 978-80-7367-611-7.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-802-3
- VAŠUTOVÁ, M. *Děti se specifickými vývojovými poruchami učení a chování a násilí ve školním prostředí*. Ostrava: OU, 2008, 278 s. ISBN 978-80-7368-525-6.
- VYMĚTAL, J. *Úvod do psychoterapie*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2667-0.
- WEBSTER-DOYLE, T. *Proč mě pořád někdo šikanuje*. Praha: Pragma, 2002, 144 s. ISBN 80-7205-804-5.
- ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-096-0

Seznam právních předpisů:

- ústavní zákon č. **1/1993 Sb.**, Ústava České republiky
- usnesení předsednictva České národní rady č. **2/1993 Sb.**, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- zákon č. **40/2009 Sb.**, trestní zákoník
- nařízení vlády č. **467/2009 Sb.**, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů
- nařízení vlády č. **454/2009 Sb.**, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za látky s anabolickým a jiným hormonálním účinkem a jaké je jejich větší množství, a co se pro účely trestního zákoníku považuje za metodu spočívající ve zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu a za jiné metody s dopingovým účinkem
- zákon č. **218/2003 Sb.**, o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
- zákon č. **561/2004 Sb.**, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školní zákon)

Vypracováno dne 1. 12. 2016